

Sygn. akt **III AUa 926/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marta Sawińska

Sędziowie: SSA Jolanta Cierpiał (spr.)

del. SSO Izabela Halik

Protokolant: st.sekr .sąd. Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2015 r. w Poznaniu

sprawy **P. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o zwrot świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 18 marca 2014 r. sygn. akt VIII U 1884/13

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

del. SSO Izabela Halik	SSA Marta Sawińska	SSA Jolanta Cierpiał
------------------------	--------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 marca 2013 roku, znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. w punkcie II stwierdził, że przychód osiągnięty przez P. G. w poszczególnych miesiącach (2012r.) uzasadniał zawieszenie lub zmniejszenie renty lub wypłatę świadczenia w pełnej wysokości. Organ rentowy nadto w punkcie III po dokonaniu miesięcznego rozliczenia ustalił, że przychód osiągnięty w poszczególnych miesiącach rozliczanego okresu uzasadnił zmniejszenie świadczenia łącznie o 4.012,96 złotych. Wobec powyższego organ rentowy ustalił, że P. G. jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 4.012,96 złotych.

Odwołanie od decyzji wniósł P. G., podnosząc, że nigdy nie poinformowano go, iż nie może przekraczać określonego progu dochodu. O tym fakcie dowiedział się dopiero z decyzji organu rentowego. Odwołujący nie kwestionował faktu osiągnięcia określonego przez pozwanego przychodu i przekroczenia kwot granicznych

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2014r. Sąd Okręgowy – Wydział VIII Ubezpieczeń Społecznych w P. zmienił zaskarżoną decyzję w punkcie III w ten sposób, że ustalił, iż odwołujący P. G. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 4.012,96 zł.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły następujące ustalenia i rozważania:

P. G. pobiera rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy od 1983 roku na stałe. Pierwotnie renta odwołującemu została przyznana na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 24 czerwca 1983 roku, znak: (...). Odwołujący w trakcie pobierania renty pracował, o czym systematycznie zawiadamiał organ rentowy.

Zgodnie z wejściem w życie od dnia 1 stycznia 2003 roku ustawy z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2002 roku, Nr 199, poz. 1673) do rent z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem mają zastosowanie zasady zawieszenia prawa do renty lub zmniejszenia ich wysokości w związku z osiągnięciem przychodów przez pobierającego świadczenie.

Organ rentowy w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2002 roku, Nr 199, poz. 1673) wysłał do odwołującego stosowne pouczenie dotyczące nowych przepisów, które zawierało m.in. wyjaśnienie zasad zmniejszania świadczeń w razie osiągnięcia przychodu.

Pismo zawierające przedmiotowe pouczenie nie zostało jednak nigdy prawidłowo doręczone odwołującemu, albowiem zostało ono w dniu 16 grudnia 2002 roku doręczone do rąk córki odwołującego M. G., która ówczasie miała (...) lat, a więc była osobą niepełnoletnią – nieuprawnioną do odbioru doręczanej korespondencji. Córka odwołującego M. G. urodziła się (...), w dniu 16.12.2002r. miała (...)lat. Odwołujący w 2002r. mieszkał z synem, żoną D. i córką M..

Organ rentowy nie kwestionował faktu, że doręczenie przedmiotowego pouczenia zostało dokonane córce odwołującego M. G..

Do odwołującego nigdy nie dotarło przedmiotowe pouczenie, ani nic on o nim nie wiedział. Odwołujący nie wiedział o wejściu w życie nowych przepisów.

P. G. w roku 2012r. pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Jednocześnie był zatrudniony na umowę o pracę w Agencji (...) sp. z o.o i umowę zlecenia w (...) sp. z o.o., gdzie osiągnął przychód w łącznej kwocie 37.423,17 zł. Przekroczył niższą kwotę graniczną przychodu o 4.012,96 zł. i został zobowiązany do zwrotu tej kwoty jako nienależnie pobranej.

Sąd Okręgowy, analizując art. 103 i art. 104 ust. 1, ust. 1a, ust. 2 i ust. 7 oraz ust. 8 a także art. 127 i art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych doszedł do przekonania, że w okolicznościach niniejszej sprawy odwołujący nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty 4. 012,96 zł.

W ocenie Sądu I instancji, odwołujący w 2012r., osiągając dodatkowy przychód i pobierając rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, przekroczył niższą kwotę graniczną, co uzasadniało zmniejszenie renty o kwotę 4.012,96 zł, zgodnie z wyliczeniem z pkt II decyzji. Zdaniem Sądu I instancji, odwołujący nie został jednak prawidłowo pouczony o braku prawa do pobierania dodatkowego wynagrodzenia. Od dnia 1 stycznia 2003r. doszło do zmiany przepisów, zgodnie, z którymi od tej daty do rent wypadkowych mają zastosowanie zasady zawieszania prawa do rent lub zmniejszania ich wysokości w związku z osiąganym przychodem. Pozwany, zgodnie z art. 50 ust. 3 ustawy z 30.10.2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. 2009.167.1322 ze zm.), miał obowiązek pouczyć odwołującego o tych nowych zasadach, tak by istniała pewność, że odwołujący dowiedział się, iż również wobec niego jako osoby pobierającej rentę wypadkową mają zastosowanie nowe przepisy dotyczące ograniczeń zarobkowania.

Zdaniem Sądu I instancji, nie można uznać, że P. G. został prawidłowo pouczony o nowych zasadach dotyczących zmniejszania świadczeń w razie osiągnięcia przychodu albowiem pouczenie od organu rentowego zostało doręczone osobie nieuprawnionej, tj. niepełnoletniej córce odwołującego, M. G.. Odwołujący nigdy nie otrzymał osobiście przedmiotowego pouczenia i nie wiedział o zmianie przepisów dotyczących osiągnięcia dochodów w przypadku pobierania rent wypadkowych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając:

- naruszenie przepisów postępowania polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 k.p.c. poprzez uznanie, że ubezpieczony nie został skutecznie pouczony o zasadach rozliczania świadczeń emerytalno – rentowych w związku z osiąganym przychodem, co doprowadziło do naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 138 ust. 1, ust. 2 pkt 1, ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stwierdzając, że ubezpieczony nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 4.012, 96 zł.

Apelujący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania od decyzji z dnia 26 marca 2013r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarzuty sformułowane w apelacji powodują konieczność zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania.

Spór w sprawie dotyczył stwierdzenia, czy zasadnie organ rentowy może domagać się od odwołującego P. G., pobierającego nieprzerwanie od 1983r. rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku wypadkiem przy pracy, zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rentowego w kwocie 4.012,96 zł z tytułu przychodu osiągniętego w 2012r., uzasadniającego zmniejszenie pobieranego świadczenia rentowego. Objęta sporem decyzja zawierała miesięczne rozliczenie korzystniejsze dla odwołującego niż rozliczenie roczne.

Zgodnie z art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., nr 1440 z późn. zm.) prawo do emerytur i rent ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 103a-106.

Stosownie do art. 104 ust. 1 powołanej ustawy, prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3-8 oraz w art. 105, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6.

Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3 (art. 104 ust. 2).

W myśl art. 104 ust. 7 i ust. 8 powołanej ustawy, prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie wyżej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia obowiązująca w dniu 31 grudnia 1998 r. w wysokości:

- 1) 24% kwoty bazowej obowiązującej przy ostatniej waloryzacji w 1998 r. - dla emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy;
- 2) 18% kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy;

3) 20,4% kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba.

Zgodnie z art. 127 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, emeryt lub rencista jest zobowiązany zawiadomić organ rentowy o podjęciu działalności, o której mowa w art. 104 ust. 1-4, i o wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu, a po upływie roku kalendarzowego - o wysokości tego przychodu uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym.

W myśl art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.jt. Dz. U. z 2009r. nr 167, poz. 1322 z późn. zm.), Zakład informuje osoby pobierające w dniu wejścia w życie ustawy renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinne, przyznane na podstawie przepisów dotychczasowych - o obowiązujących od dnia 1 stycznia 2003 r. warunkach pobierania świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów.

W sprawie nie był sporny stan faktyczny. Strony nie kwestionowały bowiem okoliczności, że P. G. w 2012r., którego dotyczy kwestionowana decyzja, pobierając rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, jednocześnie osiągnął przychód z tytułu umowy o pracę w Agencji (...) sp. z o.o. i umowy zlecenia z (...) sp. z o.o. w łącznej kwocie 37.423,17 zł. Kwota graniczna przychodu stanowiąca 70% przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń uzasadniająca zmniejszenie świadczenia wynosiła w 2012r. – 29.772,30 zł, a stanowiąca 130% przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń uzasadniająca zawieszenie świadczenia wynosiła 55.291 zł.

Kwestia sporną była natomiast okoliczność prawidłowego pouczenia odwołującego o braku prawa do pobierania świadczenia rentowego w pełnej wysokości w przypadku uzyskania przychodu powodującego zmniejszenie bądź zawieszenie prawa do świadczenia, wobec zmiany przepisów od dnia 1 stycznia 2003r.

Stosownie bowiem do art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia (ust. 2).

Stosownie do art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Zgodnie zaś z art. 138 ust. 5 ustawy, kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji.

Rację ma apelujący podnosząc, że odwołujący został skutecznie pouczony o okolicznościach powodujących zmniejszenie pobieranego świadczenia rentowego. Wprawdzie za taką okoliczność, na co słusznie wskazywał Sąd I instancji, nie można uznać doreczenia pouczenia do rąk małoletniej córki odwołującego, M. G. w dniu 16 grudnia 2002r., to w aktach organu rentowego znajdują się dokumenty potwierdzające wiedzę odwołującego o przedmiocie

pouczenia. W treści bowiem decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 stycznia 2003r. (k. 100 akt ZUS) w punkcie VII.1. podana jest informacja o konieczności powiadomienia organu rentowego o osiąganym przychodzie i jego wysokości oraz o obowiązku powiadomienia do końca lutego następnego roku organu rentowego o łącznej kwocie przychodu osiągniętego w roku kalendarzowym lub w poszczególnych miesiącach. Stosownie zaś do pouczenia zawartego w punkcie VI.1.i VI.2. prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu albo świadczenia te ulegają zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu, w tym także za granicą (...). W przypadku osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, nie wyższej niż 130% - emerytura lub renta podlega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą niż kwota maksymalnego zmniejszenia. Tej samej treści pouczenie zawierała decyzja z dnia 1 marca 2005r. (k. 121) jak i kolejne decyzje takie jak: decyzja z dnia 24 marca 2011r.(k. 172v), decyzja z dnia 19 kwietnia 2011r. (k.184v). Z treścią pouczeń zawartych w powyższych decyzjach koresponduje treść pisma organu rentowego z dnia 18 maja 2005r., w którym organ rentowy wzywał odwołującego do nadesłania zaświadczenia stwierdzającego wysokość przychodu osiągniętego w roku 2004 z tytułu zatrudnienia lub z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. W piśmie tym ZUS informuje odwołującego, że w przypadku nienadesłania wymaganego zaświadczenia w terminie 7 dni Zakład uzna, że przychód/dochód odwołującego przekroczył wyższą kwotę graniczną i obliczy nadpłatę świadczenia za rok 2004. Nadto ZUS informuje w tym piśmie o przychodzie powodującym zawieszenie prawa do emerytury bądź renty. Co więcej – w odpowiedzi na powyższe pismo – odwołujący P. G. w piśmie, które w dniu 2 czerwca 2005r., wpłynęło do organu rentowego, informuje o wysokości przychodu w roku 2004r.

Nie sposób zatem uznać za Sądem I instancji, że odwołujący nie został prawidłowo pouczony o zasadach zawieszania i pomniejszania prawa do pobieranej przez niego renty wypadkowej. Powyższe okoliczności świadczą bowiem o znajomości przez odwołującego okoliczności powodujących pomniejszenie przyznanego i pobieranego świadczenia co najmniej od czerwca 2005r.

W tych okolicznościach zaskarżona decyzja jest prawidłowa jako, że zaszły przesłanki do zwrotu przez odwołującego nienależnie pobranej renty (art. 138 ust. 1 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Zarzuty podniesione w apelacji okazały się zasadne.

Zaskarżony wyrok należało zmienić a odwołanie oddalić o czym Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o treść art. 386 § 1 k.p.c.

del. SSO Izabela Halik	SSA Marta Sawińska	SSA Jolanta Cierpiał
------------------------	--------------------	----------------------